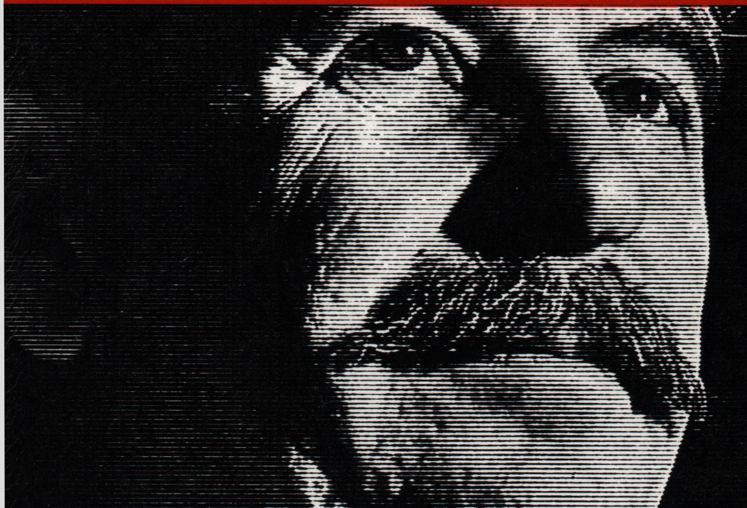
STALIN ja

SUOMI

Nikolai Starikov

SAFKA

STALIN
JA SUOMI

Nikolai Starikov

STALIN JA SUOMI

Suomen antifasistinen komitea
Suomi ilman fasismia ry

HELSINKI 2013

ISBN 978-952-5412-95-6
Suomen antifasistinen komitea
Suomi ilman fasismia ry

Niin oudolta kuin se kuulostaakin, Suomen ja Venäjän yhteisessä historiassa on yksi historiallinen henkilö, joka voi auttaa meitä ymmärtämään paremmin yhteistä historiamme, arvioimaan menneisyyttä ja tekemään johtopäätöksiä tulevaisuutta varten. Tämä henkilö on Josif Stalin – vallankumousmies, valtiomies, suurvallan perustaja. Stalinin ja Suomen väliset suhteet, jos niin voidaan sanoa, ovat erittäin mielenkiintoiset ja niitä on tähän asti tutkittu vähän. Aloitan teesistä, joka ensi näkemältä voi olla yllättävä, mutta vain ensi näkemältä: Stalin rakasti Suomea ja tunsi syvää kunnioitusta suomalaisia kohtaan.

Täytyy muistaa, että ennen Suomen liittämistä Venäjän imperiumiin suomalaisilla ei ollut koko historiansa aikana minkäänlaista valtiollista asemaa. Vasta silloin suomalaiset saivat oman valtion. Muistutan, että tämä tapahtui neljässä vaiheessa; Suomi liitettiin Venäjään pala palalta. Kaikki alkoi Uudenkaupungin rauhasta vuonna 1721, siitä seurasi Venäjän ja Ruotsin välinen sota, jota kävi Pietari Suuren tytär Elisabet Petrovna vuosina 1741–1743, sitten Katariina Suuren sota 1700-luvun lopussa. Lopuksi Aleksanteri I sinetöi Suomen liittämisen Venäjään Napoleonin Venäjän-vastaisen hyökkäyksen aattona, kun Venäjän armeija jälleen kerran löi ruotsalaiset.

Ensimmäinen Suomen itsenäisyydestä sopinut valtiollinen toimija oli muuten keisarinna Elisabet Petrovna, joka antoi vuonna 1742 ns. Elisabetin manifestin eli julistuksen, jossa puhuttiin rauhantahtoisesta Venäjästä ja epäoikeudenmukaisesta Ruotsista, joka aloitti sodan joidenkin yksittäisten henkilöiden aloittees-

ta. Venäjän Keisarinna kertoi, että hän ei halua valloittaa Suomea, vaan kannustaa suomalaisia luomaan Ruotsista erotetun itsenäisen valtion. Tuolloin hänen kutsuaan ei kuultu, vaan Ruotsin armeijan suomalaiset joukot jatkoivat taistelua.

On pantava merkille Suomen Suuriruhtinaskunnan erityinen status Venäjän imperiumissa. Oma kansanedustuslaitos, jota Venäjällä ei vielä tuolloin ollut, oma hallitus, oma raha, oma poliisi ja tulli. Suomi oli keisarin erityisessä alaisuudessa, eivätkä byrokratian rattaat häirinneet. Venäjä antoi suomalaisten elää kuten halusivat, eikä estänyt heitä säilyttämästä omalaatuisuuttaan. Niinpä Suomessa ei käytännössä sataan vuoteen (1808–1917) ollut kansannousuja tai itsenäisyystaisteluita, jotka tukahduttivat «sivistynyttä Eurooppaa» brittiläisen imperiumin ja Ranskan alaisuudessa.

Venäjän imperiumi ajautui vuonna 1917 sekasortoon eli smutaan. En ala tässä varta vasten

pohtimaan sen syitä, koska olen jo kirjoittanut aiheesta kaksi kirjaa. Venäjän geopoliittiset kilpailijat, Saksa ja Englanti olivat samassa määrin kiinnostuneet Venäjän hajottamisesta. Venäjän irtautuessa sodasta saksalaisissa heräsi toivo solmia rauha Englannin ja Ranskan kanssa. Britit eivät kuitenkaan halunneet rauhaa, vaan lietsoa vallankumousta myös Saksaan. Heille ei riittänyt pelkkä Saksan voittaminen, vaan Saksan voittaminen ilman Venäjää. Siten brittien ei tarvinnut luovuttaa Venäjälle Bosporin ja Dardanellien salmia Turkissa. Venäjän valtakunnan hajottamisen välineenä käytettiin vallankumouksellisia, jotka ovat aina Venäjän historian (eikä vain Venäjän) aikana saaneet rahoitusta ulkomailta. Juuri sen takia bolševikit suostuivat niin helposti Suomen irrottamiseen. Heillehän tärkein tehtävä oli imperiumin hajottaminen.

Kiinnostavaa kyllä Venäjän imperiumin ja Kerenskin 1.9.1917 omavaltaisesti ja laittomasti julistaman «Venäjän Tasavallan» lait eivät mah-

dollistaneet osien irrottamista imperiumista. Koska Suomi ei milloinkaan ollut oma valtionsa, voimme tunnustaa sen tosiasian, että syksyllä 1917 Suomella ei ollut mitään laillista oikeutta irrottautua imperiumin kokoonpanosta.

Venäjän laiton bolševikkihallitus hyväksyi kaikkien alueiden laittoman irrottamisen imperiumista. Meidän on tärkeätä ymmärtää Suomen imperiumista irrottamisen laittomuus, koska Neuvostoliiton ja Suomen rajakiistat jatkossa perustuvat juuri tähän tosiasiaan. Mikä tahansa raja niiden välillä perustui vain voimatasapainoon eikä mihinkään historialliseen tosiasiaan. Sitä paitsi kaikkien maiden rajat kaikkina aikoina heijastelevat vain poliittisten voimien tasapainoa eikä mitään muuta. Muistelkaamme miten Brežnev ja Yhdysvaltain presidentti allekirjoittivat Helsingissä 1975 Helsingin sopimuksen rauhasta ja Euroopan rajoista. Missä on se rauha ja missä ovat ne rajat?

Stalin oli vuonna 1917 kansallisuusasioiden kansankomissaari ja yksi Leninin lähimpiä yhteistyökumppaneita. Suomessa ei ehkä muisteta, että toveri Stalin teki ensimmäisen virallisen vierailunsa marraskuussa 1917 juuri Suomeen ja puhui nimenomaan Suomen itsenäisyyden oikeutuksesta ja välttämättömyydestä. Stalin esiintyi 14. marraskuuta 1917 Suomen sosialidemokraattisen työväenpuolueen kokouksessa Helsingissä, lausuen seuraavaa:

«Meitä peloteltiin Venäjän hajaantumisella, sen pirstoutumisella monilukuisiin riippumattomiin valtioihin; tällöin viittailtiin Kansankomissaarien Neuvoston julistamaan kansojen itsemääräämisoikeuteen, pitäen sitä «tuhoisana virheenä». Mutta minun on lausuttava mitä jyrkimmin, että me emme olisi demokraatteja (sosialismista puhumattakaan!), ellemme tunnustaisi Venäjän kansoille vapaata itsemääräämisoikeutta. Minä selitän, että me pettäisimme sosialismin, jollemme ryhtyisi kaikkiin toimen-

piteisiin veljellisen luottamuksen palauttamiseksi Suomen ja Venäjän työläisten välillä. Mutta jokainenhan tietää, että ilman Suomen kansan vapaan itsemääräämisoikeuden päättävää tunnustamista ei tällaisen luottamuksen palauttaminen ole ajateltavissa. Ja tässä on tärkeätä ei vain tämän oikeuden suullinen, vaikkapa virallinenkin tunnustaminen. Tärkeätä on se, että Kansankomissaarien Neuvosto tulee teossa varmentamaan tämän suullisen tunnustamisen, että se tullaan horjumatta panemaan täytäntöön. Sillä sanojen aika on mennyt. Sillä on tullut aika, jolloin vanha tunnuslause: «Kaikkien maiden proletaarit, liittykää yhteen!» on pantava täytäntöön. Täysi vapaus elämänsä järjestämiseen Suomen kansalle, samoin kuin kaikille muillekin Venäjän kansoille! Suomen kansan vapaaehtoinen, rehellinen liitto Venäjän kansan kanssa! Ei mitään holhousta, ei mitään valvontaa ylhäältäpäin Suomen kansaan nähden! Tällaiset ovat Kansankomissaarien Neuvoston politiikan periaatteet. Vain tällaisen politiikan

avulla voidaan luoda Venäjän kansojen keskinäinen luottamus.

Vain tällaisen luottamuksen pohjalla voidaan toteuttaa Venäjän kansojen proletaarien luja liittyminen yhdeksi armeijaksi. Vain tällaisen yhteenliittymisen kautta voidaan Lokakuun vallankumouksen saavutukset lujittaa, viedä eteenpäin kansainvälisen sosialistisen vallankumouksen asiaa. Kas tämän takia me hymähdämme joka kerta, kun meille puhutaan Venäjän kiertämättömästä hajaantumisesta kansojen itsemääräämisoikeuden aatteen toteuttamisen johdosta.»

Tämä osoittaa, että Stalin oli noihin aikoihin Suomen itsenäisyyden suurin kannattaja. Mutta jatkossa Suomenmaan tapahtumat kehittyivät Venäjästä eroavaan suuntaan, sillä lyhyen mutta verisen sisällissodan voittivat valkoiset eivätkä punaiset. Tämä johtui muutamasta tekijästä, niiden joukossa kenraali von der Goltzin johtamien

saksalaisten sotajoukkojen väliintulo. Valkoinen Suomi ei antanut mitään tukea Venäjän valkoiselle armeijalle. Suomessa piileskeleviä venäläisiä upseereita kiellettiin liittymästä Judenitšin armeijaan, joka eteni kohti Petrogradia. Miksi? Koska liittolaiset Englanti ja Ranska tunnustivat Suomen itsenäisyyden pian Saksan romahduksen jälkeen marraskuussa 1918. Mitä Suomen poliittiseen eliittiin tulee, se ei halunnut auttaa Venäjän valkoisia, koska oli olemassa vaara, että Venäjän uusi laillinen valta asettaa Suomen irtaantumisen laillisuuden kyseenalaiseksi.

Kansalaissodan aikana Suomi, joka ei auttanut Venäjän valkoisia, auttoi mielellään englantilaisia. Mitä luulette, kuka, milloin ja mistä suoritti ensimmäisen lentohyökkäyksen Pietari-Petrograd-Leningradia vastaan sen uusilta rajoilta? Varmaan tekisi mieli ajatella saksalaisia lentokoneita, mutta tosiasiassa ohjaimissa olivat britit. Suomen alueella tukikohtaansa pitäneet brittiläiset lentokoneet pommittivat Kronštadtia 18. kesäkuuta 1919.

Judenitšin armeijan hyökätessä Petrogradiin brittilaivasto ja lentokoneet muka suojasivat sitä, vaikka tosiasiassa hävittivät Venäjän laivastoa Suomen alueelta käsin. Tuohon aikaan kaupungin puolustusta johtanut Stalin muisti hyvin, miten kätevää potentiaaliselle hyökkääjälle on tukeutua Leningradin naapuriin. Suomen raja oli vain 30 kilometrin päässä Leningradista, joten talvisin Baltian laivaston joukot harjoittelivat torjumaan vihollisen jalkaväen hyökkäyksiä. Suomen alueelta käsin jalkaväki pystyi jäätä pitkin hyökkäämään laivaston kimppuun.

Tilanne jatkui sietämättömänä toisen maailmansodan syttymiseen saakka. Stalinin aloitteesta elokuussa 1939 allekirjoitettu Neuvostoliiton ja Saksan välinen hyökkäämättömyyssopimus ratkaisi heti monta kysymystä. Ensinnäkin Hitler joutui napit vastakkain äskeisen liittolaisensa Puolan kanssa, joka oli aiemmin ottanut Sleesian alueita Tšekkoslovakialta. Toiseksi edessä häämötti Saksan sotilaallinen yhteentörmäys

Englannin ja Ranskan kanssa. Tärkeintä oli yrittää muuttaa ensimmäisen maailmansodan kehityssuunnat ja välttää sota Saksan kanssa. Minkä tahansa valtion johtajien tärkeimpiä tehtäviä olivat kaikkina aikoina välttää oman maan joutuminen sotaan. Jos sotaa ei voida välttää, on estettävä sotaan joutuminen huonoissa olosuhteissa. Juuri tämän ongelman Stalin ratkaisi. Nyt oli välttämätöntä valmistautua tulevaan sotilaalliseen yhteenottoon. Baltian laivaston ja Leningradin asema oli tässä mielessä toivoton. Ne olivat tykkitulen kantaman sisällä. Murmanskin tilanne ei ollut yhtään parempi – jäätymätön satama ja rautatie, joka yhdistää sen valtakunnan keskusalueille. Ensimmäisen maailmansodan aikana Murmansk oli keskusvaltimo, jonka kautta silloiset liittolaiset toimittivat Venäjälle aseita ja ammuksia. Kiinnostavaa kyllä, muistelmissaan Winston Churchill kirjoitti, että Stalinin tahto siirtää rajaa etäämmäksi Leningradista oli luonnollinen ja oikea eikä sitä voi kritisoida sen ajan sotilaallisen tilanteen näkökulmasta.

Stalin teki Suomelle ehdotuksen aluevaihdosta. Neuvotteluissa hän sanoi: «Me emme vaadi ja ota, vaan ehdotamme. Koska Leningradia ei voi siirtää, pyydämme, että raja olisi 70 kilometrin päässä Leningradista. Me pyydämme 2 700 km^2 ja tarjoamme vaihdossa yli 5 500 km^2. Maantieteelle emme voi mitään, kuten ette tekään voi sitä muuttaa.» Noihin aikoihin muut valtiot eivät tarjonneet näin edullisia ehtoja, ne yksinkertaisesti tulivat ja ottivat. Stalinin ehdotuksen maltillisuus perustui kahteen tekijään: Stalinin vilpittömään sympatiaan suomalaisia kohtaan, mistä kerromme vielä enemmän jäljempänä, sekä maailmanpolitiikan monimutkaiseen dramaturgiaan. Kukaan ei voinut taata, etteivätkö Englanti ja Ranska pystyneet tekemään saksalaisten kanssa rauhaa ja palauttamaan Saksaa alkuperäiseen Neuvostoliiton vastaiseen hyökkäyssuunnitelmaan. Sellaisessa tilanteessa britit ja ranskalaiset eivät olisi enää yrittäneet veljeillä Saksan kanssa sotivan Neuvostoliiton kanssa, vaan olisivat suunnitelleet iskua Neuvostoliittoa

vastaan. Tämä näyttää oudolta vain ensi näkemältä. Heikentynyt Stalin olisi houkutellut Hitlerin hyökkäämään. Näin ollen Neuvostoliiton aloite sopia Suomen kanssa alueesta, jolta pystyi helposti ampumaan Leningradiin, sai suomalaisilta erittäin kielteisen vastauksen. Suomalaiset saivat länsivalloilta täyden tuen periksiantamattomuudelleen. Suomi oli Saksan liittolainen jo ensimmäisen maailmansodan aikaan. Lokakuun vallankumouksen 1917 aikoihin Suomeen tuoduilla saksalaisilla joukoilla oli ratkaiseva merkitys Suomen kansalaissodassa. Näin ollen Suomen ja Neuvostoliiton konflikti asetti Hitlerin vaikeaan tilanteeseen. Hän näytti «pettäneen» Saksan vanhat liittolaiset ja antaneen heidät venäläisten käsiin. Tämä avasi mahdollisuuden poliittiseen peliin. Saksaa yllytettiin Neuvostoliittoa vastaan aloittamalla «yleiseurooppalainen» ristiretki «verisiä bolševikkejä» vastaan. Suomalaisten ja venäläisten välinen sota oli länsivalloille tarpeellinen. Se antoi Lontoolle ja Pariisille hyvän syyn Neuvostoliiton vastaiselle hyökkäykselle. Kuten nytkin ne

etsivät tekosyitä Syyrian ja sitä ennen Libyan, Serbian ja Irakin vastaisille hyökkäyksille.

Britannia «neuvoi» Suomea vastustamaan «idän painostusta» jo 27. syyskuuta 1939, vain kolmisen viikkoa Saksan hyökkäyksen jälkeen. Neuvostoliitto kutsui 5.10. naapurinsa neuvotteluihin suhteiden parantamiseksi. Suomalaiset hakivat heti eurooppalaisista suurvalloista tukea. Saksa suositteli olemaan huonontamatta suhteita Moskovaan, mutta Englanti, Ranska ja Yhdysvallat päinvastoin kehottivat tinkimättömään asenteeseen. Lännessä laskelmoitiin, että Neuvostoliiton ja Suomen suhteiden huononeminen provosoi kriisin myös Neuvostoliiton ja Saksan suhteisiin. Suomi viivytteli vastauksessaan, määräsi 6.10. liikekannallepanon ja kieltäytyi 8.10. neuvotteluista. Suomessa määrättiin yleinen liikekannallepano 12.10. ja väestöä alettiin evakuoida suurista kaupungeista.

Tätä taustaa vasten, samaisena 12. päivänä neuvottelut alkoivat Moskovassa. Suomalaiset olivat täyttä höyryä matkalla kohti sotaa suuren naapurin kanssa. Kuvittelivatko he voittavansa sen? Ei tietenkään, yksin sellaista tulosta ei olisi voinut saavuttaa. Siitä onkin kysymys. Suomi uskoi vakavasti Englannin ja Ranskan väliintuloon. Niinpä Suomen delegaatio kieltäytyi neuvottelemasta keskinäisen avun sopimuksesta Neuvostoliiton kanssa. Neuvostoliitto ehdotti sopimusluonnosta Suomenlahden yhteisestä puolustuksesta. Kysymys oli siitä, että mikäli Neuvostoliitto ei valvo pääsyä Suomenlahdelle, mikä tahansa hyökkääjä pääsisi sille helposti tai voisi heti tukkia sen, estäen Baltian laivastolta pääsyn Itämerelle. Mutta sekin ehdotus, kuten voi helposti arvata, tyrmättiin suomalaisten taholta heti. Neuvostoliitto ehdotti vielä yhtä vaihtoehtoa, Hangon vuokrausta. Suomelle ehdotettiin pienen alueen antamista Neuvostoliitolle ja sen vastineeksi suurta aluetta neuvostomaata.

Suomen delegaatio lähti Helsingistä. Mannerheim nimitettiin Suomen armeijan ylipäälliköksi 17.10. Suomalaiset suostuivat 23.10. siirtämään rajaansa lännemmäksi, mutta kieltäytyivät Hangon vuokraamisesta, ja palasivat 24.10. Helsinkiin. Neuvottelut venyivät. Suomi sai 25.10.1939 valmiiksi Suomenlahden miinoitukset ja toi käytännössä koko armeijansa raja-alueille. On mielenkiintoista havaita, että Suomen hallitus salasi eduskunnalta Neuvostoliiton ehdotusten koko kirjon, peläten että eduskunta tunnustaisi, että laiha sopu on parempi kuin Englannin ja Ranskan intresseille perustuva lihava riita ja hyväksyisi ehdotukset.

Viimeinen neuvottelukierros alkoi 3.11. Suomen delegaatio saa ohjeet olla tulematta missään vastaan ja viedä sopimus läpi yksipuolisesti omien ehtojensa perusteella. Viimeinen istunto pidettiin 9.11. ja 13.11. suomalaiset palasivat Helsinkiin. Suomen delegaation ylittäessä rajan suomalaiset rajavartijat avasivat tulen Neuvos-

toliiton suuntaan. Se oli selvä Neuvostoliittoa vastaan suunnattu provokaatio. Uutistoimisto TASS ilmoitti 26.11. Suomen tykistön ampuneen kello 15.45 Neuvostoliiton alueelle, minkä tuloksena neljä sotilasta kuoli ja yhdeksän haavoittui. Vieläkään Mainilan laukauksia ei ole kunnolla selvitetty.

Neuvostoliiton ja Suomen välinen sota alkoi 30.11.1939. Salaisessa neuvonpidossa 17.4.1940 Stalin kertoi yhdestä tärkeästä sen syttymisen syystä:

«Olisiko sota voitu välttää? Nähdäkseni ei. Sotaa ei voitu välttää. Sota oli välttämätön, koska rauhanomaiset neuvottelut Suomen kanssa eivät johtaneet tulokseen, ja Leningradin turvallisuus oli ehdottomasti taattava, koska sen turvallisuus on sama kuin Isänmaamme turvallisuus. Ei vain siksi, että Leningradissa on 30–35 prosenttia maamme puolustusteollisuudesta, joten Leningradin eheydestä ja turvallisuudesta riippuu

maamme kohtalo, mutta myös siksi, koska Leningrad on maamme toinen pääkaupunki. Murtautua Leningradiin, valloittaa se ja muodostaa siellä porvarillinen hallitus, valkokaartilainen – se merkitsee tärkeän tukikohdan antamista sisällissodalle neuvostovaltaa vastaan.»

Stalin puhui siitä, että Suomi ei ole ystävällismielinen valtio, koska se antoi englantilaisille lentokenttiä 1919 Venäjän pommittamiseksi ja vuonna 1939 Suomesta olisi voinut tulla keskus yrityksille uuden kansalaissodan lietsomiseksi Venäjälle. Näin siinä myös kävi. Suomessa alettiin muodostaa «Venäjän hallitusta». Helsingissä aiottiin jo vuosina 1939–1940 tehdä sama, minkä Hitler aloitti Suuren isänmaallisen sodan toisen puoliskon aikana – taistella Venäjää vastaan venäläisin voimin. Suomen armeijan ylipäällikkö marsalkka Mannerheim kertoi aikeestaan vaikuttaa Venäjän kansaan ja Suomea vastaan lähetettyihin joukkoihin. Neuvostoliiton ja Suomen välistä sotaahan ei käyty tyhjiössä – Suomen

selän takana seisoivat Englanti ja Ranska. Jo sodan alussa Suomen sodanjohto pani toivonsa mahdollisuuteen laskea englantilais-ranskalaisia liittolaisjoukkoja Neuvostoliiton alueelle. Valtioneuvoston istunnossa puhuttiin täysin avoimesti mahdollisuudesta laskea englantilaisia joukkoja Murmanskiin. Neuvotteluissaan englantilaisten kanssa Mannerheim esitti Murmanskin valtaamista suurimittaisella operaatiolla, jolla olisi ratkaiseva merkitys, jos se suunnitellaan syvältä selustasta Arkangelin kautta.

Lontoossa ja Pariisissa haluttiin kääntää alkanut venäläis-suomalainen sota sisällissodaksi Venäjällä. Sitä varten piti yhdistää kaksi tekijää: julistaa Venäjän hallituksen perustamisesta Suomen alueella sellaisen enemmän tai vähemmän vaikutusvaltaisen henkilön johdolla, joka voisi houkutella puna-armeijalaisia siirtymään puolelleen. Mikä tärkeintä, muodostaa sotavangeista ja emigranteista joukkoja, jotka myöhemmin Hitlerin alaisuudessa tunnettiin «Venäjän vapau-

tusarmeijana». «Venäjän sotilasliiton» valkoemigrantit alkoivat tarjota palveluitaan suomalaisille ja heidän brittiläis-ranskalaisille kollegoilleen. Pian Helsinkiin saapui brittiagentiksi paljastunut Boris Bažanov, entinen Stalinin sihteeri, joka oli paennut Neuvostoliitosta 1920-luvun lopussa Iranin ja Ison-Britannian kautta. Sitten ilmaantui suunnitelma nimittää «Venäjän hallituksen» johtoon alunpitäen Aleksandr Kerenski, gorbatšovilaistyyppinen petturi ja Juudas, joka petti maansa jo 1917 luovuttamalla sen Leninille ja bolševikeille. Mutta Kerenskin kannatus oli nolla. Tarvittiin joku toinen hahmo. Niinpä Suomen valtioneuvoston istunnossa 15.12. pääministeri Risto Ryti kertoi ajatuksesta kutsua Lev Trotski Suomeen vaihtoehtoista Venäjän hallitusta muodostamaan. Onneksi Neuvostoliiton ja Suomen välinen sota osoittautui lyhyeksi eikä Trotski ehtinyt ryhtyä toimiin. Hanke uuden kansalaissodan lietsomiseksi Venäjälle tyrehtyi Suomen tappioon sodassa.

Mutta länsiliittolaiset valmistelivat aktiivisesti neuvostoliittolais-suomalaiseen konfliktiin sekaantumista, huolimatta siitä, että heillä oli jo toinen maailmansota käytännössä meneillään saksalaisten kanssa. Tällaisessa tilanteessa halutaan aina löytää uusia liittolaisia, mutta Englanti ja Ranska halusivat tehdä Neuvostoliitosta vihollisen. Tämä käytös on omituista, ellei suorastaan itsetuhoista. Jos rauha olisi nyt solmittu, lännen ainoa vihollinen olisi ollut Neuvostoliitto. Hitler lykkäsi Ranskan valloitusta 25 kertaa. Hierottiin kauppaa, ja länsirintamalla käytiin omituista sotaa. Sotilaat pelasivat jalkapalloa vihollisen näköpiirissä ja tappiot olivat tasan nolla. Tällaista sotaa länsirintamalla käytiin puolisen vuotta.

Armeijan komentajien kokouksessa 17.4. 1940 Stalin sanoi konfliktista Suomen kanssa seuraavaa: «Jos sota olisi pidentynyt, sotaan olisi sekaantunut joku naapurivaltio». Mikä Stalinilla oli mielessä? Tässä vielä yksi lainaus: «Huolimatta jo alkaneesta maailmansodasta, kaikkialta

ilmaantui suurta halukkuutta auttaa suomalaisia ilmavoimilla ja muilla arvokkailla sotatarvikkeilla, sekä vapaaehtoisilla Englannista, Yhdysvalloista ja erityisesti Ranskasta.» Näin Churchill kirjoitti myöhemmin. Samaisessa kokouksessa Stalin sanoi suoremmin: «Suomen koko puolustus ja sodankäynti perustuivat Englannin ja Ranskan määräyksille, aloitteille ja neuvoille, ja ennen sitä vielä saksalaiset auttoivat heitä valtavasti, puolet Suomen puolustuslinjasta on rakennettu heidän neuvojensa mukaan.»

Kansa tuntee aina historiallisten tapahtumien todellisen olemuksen ja osaa aina antaa niille totuudenmukaisen arvion, jopa tietämättä yksityiskohtia, täydellisten tietojen puuttuessa. Ei ole sattumaa, että Suomessa talvisota tunnetaan edelleen kansan suussa «Erkon sotana». Tällä tavoin suomalaiset selvästi määrittelevät Suomen silloisen ulkoministerin Eljas Erkon ratkaisevan panoksen sodan syttymiselle. Tässä muutama tosiasia: vaikutusvaltaisen Helsingin Sanomien

omistajana Erkko vuosina 1937–1938 käynnisti lehtensä sivuilla Neuvostoliiton vastaisen kampanjan. Elokuussa 1938 Erkko kieltäytyi Neuvostoliiton toistuvista ehdotuksista ilmaista Suomen valmius torjua Saksan hyökkäys. Erkko kieltäytyi ehdottomasti neuvottelemasta yhteistyösuunnitelmista Neuvostoliiton kanssa Suomen lähentyessä johdonmukaisesti Saksaa. Saksan ja Neuvostoliiton hyökkäämättömyyssopimuksen solmimisen jälkeen Erkko edelleen, poliittisten realiteettien vastaisesti, jyrkästi vastusti kaikkia myönnytyksiä Neuvostoliitolle. Erkko määräsi 8.11.1939 Suomen delegaation hylkäämään kaikki Neuvostoliiton ehdotukset Moskovan neuvotteluissa sekä katkaisemaan neuvottelut, mikäli Suomen ehdotuksia ei hyväksytä. Presidentille Erkko ei kertonut vaatimuksestaan. Tällä tavoin ulkoministeri Erkko kaikin keinoin yritti saada aikaan sotilaallisen konfliktin, joka ei tietenkään ollut Suomen edun mukaista. Miksi? Kysymykseen voi osin antaa vastauksen Erkon vaimon kansalaisuus –

Violet Sutcliffe oli britti. Se ei ole mikään pikkuasia. Tänään aktiivisimmat Venäjä-vastaista linjaa ajavat poliitikot ovat entinen Ukrainan presidentti Viktor Juštšenko (hänen vaimonsa on amerikkalainen) ja Mihail Saakašvili (hänen vaimonsa on hollantilainen).

Muutama sana niin sanotuista vainoista. Sodan alla Neuvostoliitto piti Suomea epäystävällisenä valtiona. Tämä näkyi salaisen poliisin NKVD:n toiminnassa Suomen rajan läheisyydessä. Neuvosto-Karjalassa vainojen uhriksi joutui noin 10 000 henkeä, joista noin 4 000 oli suomalaisia. Suomalaisten osuus vainon uhriksi joutuneista oli siis 40 prosenttia, vaikka 1930-luvun puolivälissä heidän osuutensa väestöstä oli vain kolme prosenttia. Täytyy muistaa, että Suomenkin turvallisuusviranomaiset kiinnittivät korostunutta huomiota raja-alueiden asukkaisiin. Talvisodan päättymisen jälkeen Neuvostoliitto palautti Suomeen yli 2 300 suomalaista, joista monet tuomittiin Suomessa.

Tammikuun-huhtikuun 1940 aikana Englanti suunnitteli kuumeisesti hyökkäystä Neuvostoliittoon. Suunnitelmissa oli britti-ilmavoimien isku Bakuun ja Kaukasukselle tavoitteena öljyteollisuutemme lamaannuttaminen sekä englantilaisten sukellusveneiden tuominen Mustallemerelle venäläisten öljytankkerien upottamiseksi, sekä kuten Churchill kirjoitti, «pelotevaikutuksen luomiseksi Venäjälle». Mitä Ranskaan tulee, sen pääministeri Dalladier ilmoitti maan parlamentissa 12.3.1940 täysin avoimesti, että 26. helmikuuta englantilais-ranskalainen liittolaisretkikunta, jonka vahvuus on 150 000 miestä, on valmis lähtemään Suomeen. Mutta Hitler pilasi kaiken. Viemällä joukot Norjaan Hitler katkaisi länsidesanttien ja Suomen-avun kuljetusreitit. Suomalaiset eivät saaneet Lontoon täyttä tukea. Maaliskuun 12. päivänä vuonna 1940 solmittu rauha Neuvostoliiton ja Suomen välillä sai kortit sekaisin. Mutta silloinkaan englantilaiset eivät rauhoittuneet.

Kaksi päivää ennen Hitlerin hyökkäystä Neuvostoliittoon, 20. kesäkuuta 1941, Stalin sai tiedusteluraportin. Siinä sanottiin: «Englantilaiset kiihdyttävät valmiuksiaan pommittaa Bakua.» Churchillin mielestä Neuvostoliiton ja Saksan suhteiden kehitys antoi briteille hyödyllisen mahdollisuuden pommittaa viipymättä Bakun öljyteollisuutta. Stalinin pöydälle ilmaantui myös muita tiedusteluraportteja. Toukokuussa 1941 Punaisen Armeijan tiedustelupäällikkö kenraali Filipp Golikov raportoi:

«Vaikka Suomen hallitus sen kiistää, Suomessa on kiistatta havaittu merkittäviä saksalaisjoukkojen kuljetuksia, kuten: 10. huhtikuuta saksalaiset laivat toivat Turun satamaan 10 000 sotilasta, 29. huhtikuuta samaan satamaan tuotiin 12 000 sotilasta. Sen lisäksi talven aikana Suomen alueella oleskeli noin 4 000 saksalaista sotilasta. Useiden lähteiden havaintojen perusteella on selvinnyt, että saksalaiset sotilaskuljetukset suuntaavat edelleen rauta- ja maanteitse

kohti pohjoista Rovaniemen kautta Kirkkoniemeen. Näiden kuljetusten ja autokolonnien määrästä on mahdollista päätellä, että suurin osa Suomeen tulleista saksalaisjoukoista on edelleen Suomen alueella. Tämän lisäksi koko huhtikuun ajan on havaittu saapuneiksi ammuksilla ja rakennustarvikkeilla lastattuja saksalaisia laivoja. Saksalaisten suuret sotilasvarastot on perustettu Vikan asemalle Rovaniemestä itään.»

Hitlerin tulevassa hyökkäyksessä Neuvostoliittoa vastaan Suomi ei ollut jäämässä sivuun. Salzburgiin saapui 25.5.1941 suomalaisten upseerien ryhmä: pääesikunnan päällikkö Erik Heinrichs, operatiivisen osaston päällikkö eversti Kustaa Tapola, pääesikunnan järjestelyosaston päällikkö eversti Einar Mäkinen, päämajan huoltopäällikkö eversti Harald Roos sekä merivoimien esikuntapäällikkö kommodori Svante Sundman. Suomen delegaatio neuvotteli Saksan sotilasjohdon edustajien kanssa samana päivänä. Norjasta tuotiin Rovaniemen alueelle 9.5.1941

motorisoitu SS-divisioona Nord. Saksalaiset sotalaivat Cobra, Königin Luise, Kaiser, Tannenberg, Hansestadt Danzig ja Brummer saapuivat Suomen aluevesille 14.6. Suomalaiset luotsit auttoivat laivat luotojen halki. Sen jälkeen 17.6. saapuivat torpedoveneiden laivueet sekä 12 miinanraivaajan ryhmä ja niiden emoalus Elbe. Näin ollen ennen sodan alkua Suomen rannoilla oli noin 40 saksalaista sotalaivaa. Saksalaisten hallinnassa oli 18.–19.6.1941 kuusi suomalaista lentokenttää: Utti, Helsinki, Luonetjärvi, Rovaniemi, Kemijärvi ja Petsamo. Illalla 21. kesäkuuta Suomessa olleet saksalaiset alukset aloittivat Suomenlahden miinoitusoperaation. Aamulla 22.6.1941 suomalaiset joukot rantautuivat Ahvenanmaalle. Tämä miehitys loukkasi Geneven vuoden 1921 sopimusta ja Neuvostoliiton ja Suomen sopimusta Ahvenanmaan saarista vuodelta 1940. Molemmat sopimukset määräsivät Ahvenanmaan demilitarisoiduksi vyöhykkeeksi. Lisäksi Ahvenanmaan saariston hallintokeskuksessa, Maarianhaminan kaupungissa, suomalaiset

joukot kaappasivat siellä olleen Neuvostoliiton konsulaatin henkilökunnan. Samana aamuna, 22. kesäkuuta, saksalainen alppijääkäriarmeija Norwegen kenraalimajuri Dietlin johdolla ylitti Norjan ja Suomen rajan ja miehitti Petsamon. Samaan aikaan saksalaiset lentokoneet miinoittivat reitit Kronštadtiin. Koneet nousivat Itä-Preussin kentiltä, laskivat miinat, laskeutuivat tankkaamaan suomalaiselle Utin kentälle ja palasivat Saksaan.

Näissä olosuhteissa Neuvostoliitto ei tietenkään voinut pitää Suomea puolueettomana maana. Stalinilla ei ollut mitään halua sotia Suomea vastaan, eikä hänellä ollut mitään aluevaatimuksiakaan. Mutta 1. syyskuuta 1939 Saksan hyökättyä Puolaan Suomi oli heti ilmoittanut puolueettomuudestaan. Kun 23. kesäkuuta Molotov pyysi Suomen asiainhoitajaa Hynnistä selvästi määrittelemään Suomen asenteen suhteessa alkaneeseen sotaan, tämä katsoi parhaaksi jättää vastaamatta. Suomi ei julistautunut selväsanai-

sesti puolueettomaksi. Se mitä todella tapahtui, kertoi jotain aivan päinvastaista: Suomi ryhtyi sotaan Neuvostoliittoa vastaan yhdessä Saksan kanssa.

Nimenomaan tästä näkökulmasta Neuvostoliiton sodanjohto antoi ilmavoimille määräyksen pommittaa Suomen aluetta 25. kesäkuuta. Suomi ilmoitti 26. kesäkuuta olevansa Neuvostoliiton kanssa sotatilassa. Mutta eivät nämä lennot ratkaisseet Suomen liittymistä sotaan. Siitä oli päätetty paljon aikaisemmin, vaikka Suomen johtajat eivät kertoneet asiasta mitään omalle kansalleen. Tapahtumien kulku osoittaa selvästi, että suomalaiset ja saksalaiset olivat valmistautuneet sotaan Suomen alueella. Nimenomaan suomalaiset ja saksalaiset joukot hyökkäsivät, ei Punainen Armeija.

Murmanskin suunnalla saksalaisten alppijääkäreiden armeija siirtyi kohti rajaa, jota vartioi suomalaisten jääkäreiden 1 500 miehen vah-

vuinen joukko-osasto. Saksalaisten hyökkäys tällä suunnalla alkoi Petsamon alueelta 28. kesäkuuta 1941. SS-divisioona Nord, saksalainen 169. jalkaväkidivisioona, suomalainen 6. jalkaväkidivisioona ja kaksi suomalaista jääkäripataljoonaa hyökkäsivät 1. heinäkuuta. Suomalaiset joukot olivat aloittaneet hyökkäyksen Viipurin ja Petroskoin suuntaan 30.6.1941. Elokuun 1941 loppuun mennessä suomalaiset olivat pääsemässä Leningradiin. Yleensäkin koko sodan ajan Suomen alueella toimi kaksi riippumatonta armeijaa – pohjoisessa Saksan pääesikunnalle alistetut saksalaiset joukot ja suomalaiset maan muissa osissa.

Sota maiden välillä on aina tragedia. Sodan lopettaminen pikaisesti on jokaisen isänmaanystävän tärkein tehtävä. Suomi joutui toisessa maailmansodassa huonoon seuraan – sen puolella oli Hitlerin Saksa, sitä vastaan olivat Neuvostoliitto ja Iso-Britannia, joka joulukuussa 1941 julisti Suomelle sodan. Vuoteen 1944 mennessä Sak-

san ja sen liittolaisten tappio oli vain ajan kysymys. Suomen ystävän tehtävä tuossa tilanteessa oli irrottaa maa sodasta mahdollisimman nopeasti mahdollisimman pienillä tappioilla.

Tänään tiedetään vähän siitä, miten innokkaasti Josif Stalin suhtautui operaatioon Suomen irrottamiseksi sodasta. Tästä kertoi muistelmissaan ilmavoimien marsalkka Aleksandr Golovanov, joka komensi kaukoilmavoimia. Siihen kuului voimakkaita pommikoneita, jotka oli alistettu suoraan Stalinille. Näin Golovanov:

«Joulukuun 1943 puolivälissä, pian Teheranista palattuamme, sain käskyn ylimmältä sotilasjohdolta mennä Leningradiin auttamaan rintaman johtoa tulevassa hyökkäysoperaatiossa. Ennen lähtöäni teimme yhteenvetoa Suomen osallistumisesta sotaan. Niin oudolta kuin se kuulostaakin, Stalin kysyi minulta: tunnenko minä Suomen historiaa? Olenko tietoinen Pietari Suuren epäonnistuneista sotatoimista siellä ja

toisaalta Aleksanteri I:n menestyksekkäistä toimista, joiden tuloksena Suomi liitettiin Venäjän imperiumiin?

Kuultuaan että neuvostolais-suomalaiset sotilaallisen konfliktin aikana olin lukenut runsaasti kirjallisuutta sekä Suomesta että se liittämisestä Venäjän valtioon, Stalin keskittyi tähän konfliktiin ja ylisti sekä suomalaista sotilasta että Suomen kansaa. Stalinin mielestä Suomen kansa on työteliäs, kärsivällinen ja rakastaa isänmaataan. Mutta samalla hän pani merkille suuren eron kansan toiveissa ja Suomen fasistismielisen hallituksen päämäärissä, jotka syöksivät valtion sotaan ja pakottivat oman kansan maksamaan siitä. Keskustelusta kävi selväksi, että yhtäältä Stalin kunnioittaa Suomen kansaa, vaikka hänen ylipäällikkönä täytyy tehdä jonkinlainen päätös sotilaallisen uhkan poistamiseksi neuvostolais-saksalaisen sodan pohjoisella siivellä.

Selvää oli, että massiiviset ilmapommitukset vaativat paljon uhreja vähälukuisesta kansasta, joka joutui maksamaan kovan hinnan hallituk-

sensa politiikasta. Tuntien Stalinin jo vuosien ajan, näin että hän epäröi lopullisen päätöksen tekemistä. Ennen lähtöä sain Stalinin käskyn siitä, että samaan aikaan kun tuemme Leningradin rintaman joukkojen hyökkäystoimia, suoritamme kaikki välttämättömät toimet iskun valmistelemiseksi Suomen sotateollisuuskohteita vastaan siten, että tehtävä voidaan suorittaa tuntien kuluttua käskyn saamisesta. Isku oli tehtävä Helsingin satamaan, rautateiden risteyskohtiin ja sotilaskohteisiin kaupungin laitamilla. Kaupunkiin ei saanut tehdä massiivista iskua. Ensimmäiselle lennolle lähetettiin muutama sata konetta, ja jos se on välttämätöntä, lentoihin osallistuneiden koneiden määrää voidaan lisätä.».

Muistellaanpa miten Saksan ilmavoimat toisen maailmansodan aikana hävittivät Stalingradin, englantilaisen Coventryn, Varsovan. Englantilaiset ja amerikkalaiset eivät toimineet yhtään paremmin – Dresdenin ja muiden saksalaisten kaupunkien rauniot ovat siitä todisteena.

Stalin henkilökohtaisesti määräsi suorittamaan iskut ilman ylimääräisiä uhreja ja hävitystä. Ensimmäinen isku tehtiin 7.2.1944 vastaisena yönä. Marsalkka Golovanov muistelee:

«Pian sen jälkeen eräs näkyvä teollisuusmies Ruotsissa kääntyi meidän Tukholman lähettiläämme Aleksandra Kollontain puolueen kertoen hänelle, että Suomen hallituksen edustajalla herra Paasikivellä on valtuudet selvittää ehdot Suomen irtaantumiselle sodasta. Lisäksi tiedusteltiin, suostuuko hallituksemme neuvottelemaan Suomen nykyisen hallituksen kanssa. Paasikiven ja Kollontain epävirallinen tapaaminen pidettiin 16. helmikuuta. Samana päivänä sain Stalinin käskyn toistaa pommituslento Helsingin alueelle, mikä myös tehtiin. Seuraavalla tapaamisella Paasikivi sai Kollontailta meidän ehtomme rauhan solmimiseksi Suomen kanssa.»

Nämä ehdot olivat yksinkertaisesti hämmästyttävät. Lukekaa ne ja miettikää, kuka olisi vaa-

tinut tappion kärsineeltä näin vähän. Jos Stalin muka halusi miehittää Suomen, miksi hän ei edes yrittänyt sitä vuosina 1944–1945, kun hänellä oli siihen täydet mahdollisuudet. Stalinin esittämät rauhanehdot olivat seuraavat:

1) Suhteiden katkaiseminen Saksaan ja saksalaisten joukkojen ja alusten internointi Suomesta. Jos Suomi ei kykene täyttämään vaatimuksia, Neuvostoliitto on valmis antamaan välttämätöntä apua joukoillaan ja ilmavoimillaan.
2) Neuvostoliiton ja Suomen välisen vuoden 1940 rauhansopimuksen saattaminen voimaan ja suomalaisten joukkojen vetäytyminen vuoden 1940 rajoille.
3) Neuvostoliiton ja liittoutuneiden sotavankien sekä keskitysleirillä ja pakkotyössä pidetyn siviiliväestön pikainen palauttaminen.
4) Kysymys Suomen armeijan demobilisaati-

osta osittain tai kokonaan jätetään Moskovan neuvotteluihin.

5) Kysymys Neuvostoliitolle aiheutettujen vahinkojen ja neuvostoalueen miehittämisen korvaamisesta jätetään Moskovan neuvotteluihin.

Mutta Suomen johto ei suostunut tähän.

«Yöllä 27. helmikuuta iskettiin vielä kerran Helsingin alueelle. Jos lentoon osallistuneet koneet olisivat iskeneet itse Helsinkiin, voidaan sanoa, että kaupunki olisi lakannut olemasta. Lento oli viimeinen ja vakava varoitus. Sain pian Stalinin määräyksen keskeyttää kaukoilmavoimien toiminnan Suomen alueella. Näin neuvottelut Suomen irrottamiseksi sodasta saatiin alkuun» – kirjoittaa marsalkka Golovanov.

On sanottava, että Suomen sodasta irrottamisen prosessi pitkittyi – vasta 19. syyskuuta 1944 allekirjoitettiin välirauhansopimus, ja Suomi ju-

listi sodan Saksalle. Rauha ei riistänyt Suomelta valtiollista itsenäisyyttä ja oikeutta harjoittaa omaa ulkopolitiikkaa. Erotuksena muista Saksan puolella sotineista maista, Suomea ei miehitetty. Stalin ei käyttänyt näitä voittajan oikeuksia, koska hän ajatteli tulevaisuutta ja toivoi hyviä suhteita itsenäisen Suomen valtion kanssa. Stalin rakasti Suomea ja kunnioitti sen kansaa.

Lopullisessa muodossaan Neuvostoliiton ja Suomen rauhanehdot näyttivät tältä:

1) Vuoden 1940 rajojen palauttaminen ja lisäksi Petsamon luovuttaminen Neuvostoliitolle.
2) Helsingin lähellä sijaitsevan Porkkalanniemen vuokraaminen Neuvostoliitolle 50 vuodeksi (palautettiin suomalaisille jo vuonna 1956).
3) Neuvostoliitolle annetaan oikeus joukkojensiirtoihin Suomen halki.
4) Suomi maksaa 300 miljoonan Yhdysval-

tain dollarin arvoiset sotakorvaukset, jotka on korvattava vientituotteina kuuden vuoden aikana.

5) Suomen kommunistinen puolue on laillistettava.

Sodan hävinneelle maalle ehdot olivat enemmän kuin hyvät. Eritoten jos muistaa, mitä Saksalle tapahtui...

Nikolai Starikov on Venäjän tunnetuimpia tietokirjailijoita ja historioitsijoita.

Venäläinen historioitsija Nikolai Starikov kirjoittaa, miten suomalaisten on syytä olla Josif Stalinille kiitollisia itsenäisyydestään ja hyvinvoinnistaan. Yksikään muu suurmies ei ole puolustanut Suomen itsenäisyyttä ja suomalaisten etua kuten Stalin.

ISBN 978-952-5412-95-6